

Organisation	Område - Masshantering, Farligt avfall eller Deponi	Masshantering - typ av synpunkt	Synpunkter	Hantering av synpunkt
Alingsås kommun, Samhällsbyggnadsförvaltnin gen	Deponi		Gällande frågan om det behövs mål och åtgärder för farligt avfall respektive deponi anser vi att lagstiftningen är tydlig och vi ser därför inget behov av det idag.	Ingen åtgärd.
Alingsås kommun, Samhällsbyggnadsförvaltnin gen	Farligt avfall		Gällande frågan om det behövs mål och åtgärder för farligt avfall respektive deponi anser vi att lagstiftningen är tydlig och vi ser därför inget behov av det idag.	Ingen åtgärd.
Alingsås kommun, Samhällsbyggnadsförvaltnin gen	Masshantering	Allmänna synpunkter	Vi ser mycket positivt på att Göteborgs Stad initierar ett projekt om att arbeta mot att en större andel massor ska återvinnas lokalt och att en större mängd massor kan återvinnas där det bedöms lämpligt med hänsyn till människors hälsa och miljön.	Ingen åtgärd.
Alingsås kommun, Samhällsbyggnadsförvaltnin gen	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Nationell bedömning: En regional vägledning för hantering av massor låter bra men vår miljöskyddsenshet vill framhålla att det är viktigt att den går i linje med bedömningen nationellt.	Besvarande: Det finns idag inte några nationella vägledningar på de sex områden som vi identifierade. Det är därför vi vill tydliggöra vad som bör beaktas, höja kunskapsnivån och förbättra det underlag som vi använder vid en bedömning. I de fall vi kommer få nationella vägledningar under de kommande åren så anpassas vägledningarna efter vad som slås fast i förordningar, domslut och nationella regelverk.
Alingsås kommun, Samhällsbyggnadsförvaltnin gen	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Kommungemensamma anläggningsändamål: Riskbedömning med avseende på den plats där massorna är tänkta att placeras är något som ofta saknas i de ärenden som vår miljöskyddsenshet handlägger. Viktigt att branschen tar till sig det och gör riskbedömningar för att bedöma om anmälan eller tillstånd krävs. Även om kommunerna i översiktsplanen kan utse platser där det bedöms vara lämpligt att placera massor så krävs en riskbedömning i varje specifikt fall. Detta eftersom massornas föroreningshalter inte är kända vid beslut om översiktsplanen och halter och typer av föroreningar kan skilja sig åt beroende på massornas ursprung.	Besvarande: Det krävs alltid en miljöriskbedömning i varje enskilt fall du använder en produkt eller ett avfall. Nyttan med kommungemensamma anläggningsändamål och en tydligare miljöriskmodell handlar om att man vet vad som gäller i olika fall.
Alingsås kommun, Samhällsbyggnadsförvaltnin gen	Masshantering	Åtgärd 3 - En regional masshanterings- och materialförsörjningsplan	Expertsamverkan: Vi är också mycket positiva till att Göteborgs Stad vill engagera även grannkommunerna i detta arbete. I Alingsås kommun har vi fått in anmälningar om användning av avfall för anläggningsändamål där massor bl.a. kommer från Göteborg (Västlänken). I remissen med tillhörande handlingar kan vi inte se vilka kommuner Göteborgs Stad menar med grannkommuner. Räkna Göteborgs Stad Alingsås kommun som grannkommun? Alingsås kommun deltar gärna i projektet.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Business Region Göteborg AB	Masshantering	Allmänna synpunkter	BRG har inga synpunkter på föreslagna mål och åtgärder, utan finner att dessa kommer att stärka Göteborg Stads arbete att nå nära 0 i klimatavtryck till 2030.	Ingen åtgärd.
Business Region Göteborg AB	Deponi		Har inte lämnat några synpunkter	Ingen åtgärd.
Business Region Göteborg AB	Farligt avfall		Har inte lämnat några synpunkter	Ingen åtgärd.
Byggnadsnämnden, Göteborgs Stad	Deponi		För deponier och farligt avfall bedöms nuvarande åtgärder vara tillräckliga.	Ingen åtgärd.
Byggnadsnämnden, Göteborgs Stad	Farligt avfall		För deponier och farligt avfall bedöms nuvarande åtgärder vara tillräckliga.	Ingen åtgärd.

Byggnadsnämnden, Göteborgs Stad	Masshantering	Allmänna synpunkter	Stadsbyggnadskontoret ställer sig bakom de föreslagna målen och åtgärderna. Kontoret anser att det är bra att staden med föreslagna mål och åtgärder, konkretiserar de nuvarande inriktningarna i Avfallsplanen. Det är viktigt att det blir tydligt vem som ansvarar för respektive åtgärd och uppföljning, vilka roller och mandat respektive förvaltning och aktör har. På det sättet blir det tydligare vad i masshanteringsarbetet som förväntas av respektive förvaltning och aktör. Vidare är det viktigt att arbetet med uppföljning ger svar på eventuella förbättringsmöjligheter och att förbättringar genomförs. Stadsbyggnadskontoret anser att den nya nämnden Stadsbyggnadsförvaltningen ska vara representerade i det fortsatta arbetet och därmed bidra till måluppfyllelse genom den kunskap förvaltningen besitter inom sitt ansvarsområde. Viktigt för framdrift i själva åtgärdsarbetet generellt är att få till en effektiv organisering av stadens och regionens masshanteringsarbete med ett tydligt ansvar inom staden kring vem som gör vad och att det avsätts resurser. Att mål och åtgärder fastställs av kommunfullmäktige bidrar till en central överenskommelse som är till fördel för stadens organisation av arbetet	Stadsbyggnadsförvaltningen ska vara representerade i det fortsatta arbetet. Viktigt med tydligt ansvar inom staden och att det avsätts resurser - ett beslut om mål och åtgärder i kommunfullmäktige bidrar till detta.
Byggnadsnämnden, Göteborgs Stad	Masshantering	Åtgärd 1 - Fler anläggningar ger kortare transporter	Vi ser positivt på att åtgärdsförslag tas fram och även att de så långt möjligt anges som ett fysiskt markanspråk i landskapet. Det möjliggör att åtgärdsarbetet blir en tydligare förutsättning för och utgångspunkt i stadsutvecklingen. Ur stadsbyggnadskontorets perspektiv är det samtidigt viktigt att påtala att anspråken är ett av många intressen att hantera och väga samman i stadsplaneringen. De lokala målen och åtgärderna bör därför utformas för att kunna utgöra ett underlag för de avvägningar och bedömningar som behöver göras inom ramen för markanvändningen. Bäst funktion som underlag för stadsplaneringen kommer åtgärderna ha om de görs till ett levande dokument eller ett kartskikt som uppdateras kontinuerligt utifrån ändrade förutsättningar, beslutade avvägningar i stadsutvecklingen osv. För att målen ska styra mot önskat läge behöver frågan hanteras i ett tidigt skede av planeringsprocessen. Detta för att göra det möjligt att i tid påverka start av projekt och i förlängningen tillgången och efterfrågan på massor. Idag görs bedömning av volymerna av massor framför allt i projekteringskedet, men behöver ske tidigare för att göra det möjligt att bedöma mellanlagringens omfattning i tid och rum	Förslag på detaljer i åtgärd 1: Levande dokument eller kartskikt som underlag för stadsplanering. Bedömning av volym av massor behöver ske innan projekteringskedet för att gör det möjligt att styra masshanteringen på ett mer optimalt sätt.
Fastighetsnämnden, Göteborgs Stad	Deponi		Har inte lämnat några synpunkter	Ingen åtgärd.
Fastighetsnämnden, Göteborgs Stad	Farligt avfall		Har inte lämnat några synpunkter	Ingen åtgärd.
Fastighetsnämnden, Göteborgs Stad	Masshantering	Allmänna synpunkter	Tydlig projektledning: Kontoret saknar att det inte finns ett utpekad drivningsansvar för de åtgärder som föreslås och anser att avfallsplanen bör kompletteras med en sådan beskrivning	Tydlig projektstyrning: Det finns utpekad sammankallande part, Exploateringsnämnden, för de tre åtgärderna: Åtgärd 1 om fler anläggningar, Åtgärd 2 om samverkan för vägledning, Åtgärd 3 om regional masshanterings- och materialförsörjningsplan. Till styrgruppen för åtgärd 2 knyts ett brett nätverk av experter från företag, andra kommuner och myndigheter.
Fastighetsnämnden, Göteborgs Stad	Masshantering	Allmänna synpunkter	Fastighetsnämnden tillstyrker Kretslopp och Vattens förslag om ytterligare mål och åtgärder till avfallsplanen (masshantering) med beaktande av de synpunkter som framgår av tjänsteutlåtandet. Fastighetskontoret bedömer att det är ett väl genomarbetat förslag som väl stödjer målen i avfallsplanen på både kort och lång sikt. Kontoret ser dock att förslaget om ytterligare mål och åtgärder kommer att påverka delar av nämndens verksamhet.	Ingen åtgärd.
Fastighetsnämnden, Göteborgs Stad	Masshantering	Åtgärd 1 - Fler anläggningar ger kortare transporter	Kontorets medverkan kommer att behövas i samband med framtagande och tilldelning av lämpliga markområden för masshantering.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Fastighetsnämnden, Göteborgs Stad	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Vägledning för beställare: Masshantering och krav på återanvändning av överskottsmassor, samt att en stor andel av inköpt ballastmaterial skall utgöras av återvunnet material, påverkar kontorets kravställning i samband med försäljning av mark och upphandling av entreprenader mm	Vägledning för beställare: Skapa en sjunde vägledning om planering och upphandling av schaktning och bortforsling samt inköp av lämpliga produkter där forskning och erfarenheter ger vägledning till beställare och byggherrar. Här ingår också behovet av en digitalisering av hanteringen genom hela kedjan.

Fastighetsnämnden, Göteborgs Stad	Masshantering	Åtgärd 3 - En regional masshanterings- och materialförsörjningsplan	Expertsamverkan: Kontoret ser positivt på att förslaget till komplettering av avfallsplan framhåller en förbättrad samverkan mellan kommunala, statliga och privata verksamhetsutövare samt länsstyrelsen. Då flera stora frågor är av regional karaktär ser kontoret att en regional och mellankommunal samverkan utgör en förutsättning för genomförandet av delar av avfallsplanen.	Ingen åtgärd.
Förvaltnings AB Framtiden	Deponi		Framtiden delar kretslopp och vattens bedömning om att det redan finns tillräckliga mål och åtgärder för områdena farligt avfall och deponier, och instämmer i att eventuell måluppfyllnad beror på efterlevnad och inte behov av ytterligare mål och åtgärder.	Ingen åtgärd.
Förvaltnings AB Framtiden	Farligt avfall		Framtiden delar kretslopp och vattens bedömning om att det redan finns tillräckliga mål och åtgärder för områdena farligt avfall och deponier, och instämmer i att eventuell måluppfyllnad beror på efterlevnad och inte behov av ytterligare mål och åtgärder.	Ingen åtgärd.
Förvaltnings AB Framtiden	Masshantering	Allmänna synpunkter	Framtiden bedömer också att föreslagna mål och åtgärder avseende masshantering är ett bra komplement till nuvarande plan och att dessa stärker och tydliggör arbetet inom strategin Hållbart byggande som bolaget samordnar. I utredningen återfinns fler förslag till delmål som inte har lyfts vidare i föreliggande förslag, till exempel avseende åtgärder som minskar utsläpp från masstransporter. Med hänsyn till att övergripande krav på minskad klimatpåverkan från byggprojekt redan är beslutade, så behöver Framtidens bolag oavsett arbeta med att minska utsläppen från masshantering. Genom de nya målen och åtgärderna som föreslås i föreliggande förslag ges större förutsättningar för detta, samt en samordningsvinst genom att stadens aktörer agerar likvärdigt gentemot marknaden. Därför gör Framtiden bedömningen att detta förslag kan leda till minskade kostnader jämfört med om vi drivit på frånan enskilt	Ingen åtgärd.
Förvaltnings AB Framtiden	Masshantering	Åtgärd 1 - Fler anläggningar ger kortare transporter	Tydligt projektledarskap: I förslaget ges Framtiden samordningsuppdraget för åtgärden Fler anläggningar ger kortare transporter: Göteborgs Stad ska kommunicera samhällsnyttan av samt möjliggöra fler anläggningar för masshantering. Bolaget bedömer att samordningen av uppdraget istället bör ligga på fastighetsnämnden (kommande exploateringsnämnden), utifrån att de bedöms ha störst rådighet över att planera för temporära lokala platser för masshantering i områden med många samtidiga byggprojekt. Under utredningen lyftes det temporära och lokala behovet fram, men även om det handlar om permanenta platser är det bolagets bedömning att stadsbyggnadsnämnden har störst rådighet. Inom ramen för strategiansvaret för Hållbart byggande kan Framtiden främst kommunicera och synliggöra behov och nytta. I det fall samordningsansvaret kommer att ligga kvar på Framtiden, bedömer bolaget att man behöver synliggöra att kommande exploateringsnämnden, samt eventuellt stadsbyggnadsnämnden, har ett särskilt ansvar för att beakta frånan	Exploateringsnämnden kommer att ta samman kallanderollen för samtliga mål och åtgärder.
Göteborg Energi	Deponi		Bolaget instämmer i Kretslopp och Vattens bedömning att mål och åtgärder för farligt avfall respektive deponi inte behövs.	Ingen åtgärd.
Göteborg Energi	Farligt avfall		Bolaget instämmer i Kretslopp och Vattens bedömning att mål och åtgärder för farligt avfall respektive deponi inte behövs.	Ingen åtgärd.
Göteborg Energi	Masshantering	Allmänna synpunkter	Göteborg Energi stödjer förslagen till mål och anser att de är relevanta och tillräckliga och kommer att underlätta arbetet med masshantering i stadens olika projekt. En viktig förutsättning för att målen om masshantering ska vara möjliga att uppnå är att lösningar leder till minskade kostnader för hantering av massor och materialinköp och inte ökade kostnader i form av ökade utredningskrav och masshantering.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Göteborg Energi	Masshantering	Kommer åtgärderna att räcka?	De är relevanta och kommer att bidra till att målen nås.	Ingen åtgärd.
Göteborg Energi	Masshantering	Mål 2 - 50% återvunnet av försäljningen	Språkligt: Förslag till justering: "2030 ska 50 procent av införskaffade konstruktions- och fyllnadsmassor i Göteborg utgöras av återanvända/återvunna material."	Språkligt: Målet justeras enligt förslaget till: 2030 bör 50% av inköpen av berg- och jordprodukter i Göteborg utgöras av återanvända/återvunna material.

Göteborg Energi	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Rimlig miljöschaktning: Bolaget önskar också samråda mer med tillsynsmyndigheten miljöförvaltningen angående kvarlämnande av förorening så att schaktningar kan förhindras där föroreningar inte utgör någon risk för hälsa och miljö.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Göteborg Energi	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Fokus på vägledningarna: En viktig förutsättning för att målen om masshantering ska vara möjliga att uppnå är att lösningar leder till minskade kostnader för hantering av massor och materialinköp och inte ökade kostnader i form av ökade utredningskrav och masshantering.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Idrotts- och föreningsförvaltningen, Göteborgs Stad	Deponi		Idrotts- och föreningsförvaltningen delar uppfattningen att inga mål gällande farligt avfall och deponier behövs.	Ingen åtgärd.
Idrotts- och föreningsförvaltningen, Göteborgs Stad	Farligt avfall		Idrotts- och föreningsförvaltningen delar uppfattningen att inga mål gällande farligt avfall och deponier behövs.	Ingen åtgärd.
Idrotts- och föreningsförvaltningen, Göteborgs Stad	Masshantering	Allmänna synpunkter	Onödigt: Gällande förslaget om ytterligare mål och åtgärder gällande masshantering gör förvaltningen bedömningen att dagens exceptionella läge med skenade kostnader för material och drivmedel gör att detta mål kommer påskyndas av sig själv utifrån marknadskrafter då återbruk och mer effektiva flöden snabbt blir mer lönsamt.	Besvarande: Det är inte troligt att problemet löses "av sig självt utifrån marknadskrafter" eftersom det inte finns en fungerande marknad. Åtgärderna som föreslås har som syfte att skapa en fungerande marknad med förutsägbara regler med tillsyn, tydligt ägande och konkurrens.
Idrotts- och föreningsförvaltningen, Göteborgs Stad	Masshantering	Mål 1 - 100% ska återvinnas 2030	Krängligt: Därför anser förvaltningen inte att fler specifika mål, åtgärder och indikatorer kommer behövas, då det skapar mer mätning, redovisning och administration. I stället bör man lita på att alla förvaltningar inom sina miljöledningssystemet agerar utifrån de miljöaspekter som ger störst nytta för miljö och klimat...Förvaltningen föreslår därmed att fler mål, åtgärder och indikatorer gällande masshantering avslås.	Synpunkten uppmärksammas i tjänsteutlåtandet och tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Kungsbacka kommun, Nämnden för Teknik	Deponi		Har inte lämnat några synpunkter	Ingen åtgärd.
Kungsbacka kommun, Nämnden för Teknik	Farligt avfall		Har inte lämnat några synpunkter	Ingen åtgärd.
Kungsbacka kommun, Nämnden för Teknik	Masshantering	Allmänna synpunkter	Förvaltningen för Teknik, Kungsbacka kommun anser att de två tillkommande målen kring masshantering är relevanta. Nämnden för Teknik är positiva till ett framtida samarbete kring en regional masshanterings- och materialförsörjningsplan enligt åtgärdsförslag 3.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Kungälv kommun, Kommunstyrelsen	Masshantering	Allmänna synpunkter	Expertsamverkan: Kommunen ser det som positivt att mål för masshantering, samt att förslag på åtgärder anges. Kommunen förespråkar ett mellankommunalt samarbete och anser att Kungälv kommun skulle kunna medverka i detta arbete.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Kungälv kommun, Kommunstyrelsen	Deponi		Har inte lämnat några synpunkter	Ingen åtgärd.
Kungälv kommun, Kommunstyrelsen	Farligt avfall		Har inte lämnat några synpunkter	Ingen åtgärd.
Lokalförvaltningen, Göteborgs Stad	Deponi		Mål: I utredningen till denna remiss diskuteras endast deponikapacitet och inte någon form av begränsning av det avfall som läggs på deponi. Därför saknas en nulägesanalys, det vill säga hur mycket avfall hamnar på deponi, vilken typ, och om det är avfall som hade kunnat hanterats på annat sätt, innan vi skulle sätta något mål om att eventuellt minska deponiandelen. Det behövs även en modell för uppföljning innan vi kan fram ett mål. Åtgärder: Åtgärder behövs.	I Göteborgs avfallsplan finns målet: Avfall från kommunens verksamheter ska minska med 40% per heltidsanställd. Målet ger ett tydligt incitament för alla stadens bolag och förvaltningar att själva analysera avfallsmängder och avfallshantering för att kunna förebygga avfall och tex öka återvinning och användning.
Lokalförvaltningen, Göteborgs Stad	Farligt avfall		Mål: Lokalförvaltningen ser att det finns vissa svårigheter om generella mål att minska farligt avfall tillskrivs. Ju mer vi bygger om och river äldre fastigheter så kommer vi att generera mängder med farligt avfall på grund av de äldre föroreningar som finns inbyggt i dessa fastigheter, samt att vi behöver ta hand om de föroreningar som redan finns idag. När det gäller farligt avfall från byggavfall tycker vi inte det ska finnas ett mål utan det räcker med att vi följer upp befintliga krav. Åtgärder: Åtgärder behövs.	Ingen åtgärd.

Lokalförvaltningen, Göteborgs Stad	Masshantering	Allmänna synpunkter	Resurser: Vi behöver tillsätta resurser vid flera olika delar i processen och ser även behov av samordning mellan alla byggande förvaltningar och bolag som hanterar massor för att kunna nå målen. Vägledning för upphandlare: Målen är relevanta men saknar en tydligare uppdelning mellan minskning av mängd uppkomna överskottsmassor och korrekt hantering av dessa.	Vägledning för beställare: Skapa en sjunde vägledning om planering och upphandling av schaktning och bortforsling samt inköp av lämpliga produkter där forskning och erfarenheter ger vägledning till beställare och byggherrar. Här ingår också behovet av en digitalisering av hanteringen genom hela kedjan.
Lokalförvaltningen, Göteborgs Stad	Masshantering	Kommer åtgärderna att räcka?	Inte ännu: Åtgärderna är relevanta. Men inte fullt tillräckliga för att nå målet...Ja, till viss utsträckning men de behövs tydliggöras och konkretiseras för att de ska börja leverera snabba resultat.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Lokalförvaltningen, Göteborgs Stad	Masshantering	Mål 1 - 100% ska återvinnas 2030	Mätning av måluppfyllelse: Definition om vad som menas med "användbara" behöver förtydligas med att det är rena massor som avses i målet "2030 ska Göteborg återanvända och återvinna 100 procent av de överskottsmassor som bedömts användbara efter teknisk och miljömässig bedömning" då målformuleringen lämnar utrymme för egna tolkningar såsom den är skriven nu.	Språkligt: Förtydligande: Målet att återvinna 100% poängterar betydelsen av att vi återvinna/återanvända de överskott som genereras i så stor grad som möjligt. För att detta ska vara möjligt krävs en rad åtgärder såsom fler ytor för bearbetning och mellanlagring, men också tydliga vägledningar så att myndighetsbeslut blir mer förutsägbara och effektiva.
Lokalförvaltningen, Göteborgs Stad	Masshantering	Mål 2 - 50% återvunnet av försäljningen	Mätning av måluppfyllelse: Gällande målet "2030 ska 50 procent av inköpt ballastmaterial i Göteborg utgöras av återanvända/återvunna material (idag är det ca 12 procent)" är detta relevant men saknar en form av kravställning från beställare i syfte att på sikt öka efterfrågan på återvunnet och återanvänt material. Målet tydliggör inte heller om materialet ska vara återvunnet eller återanvänt inom kommunen. Vi ser en risk att uppföljningsresultat inte kommer visa på en uppgång.	Målet tydliggörs och synpunkten tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Lokalförvaltningen, Göteborgs Stad	Masshantering	Åtgärd 1 - Fler anläggningar ger kortare transporter	Fler anläggningar behövs: Se över åtgärd "Fler anläggningar ger kortare transporter". Kommunikationsmål är ofta generellt vaga ur ett nyttoperspektiv. Kan man utreda och implementera incitament för att möjliggöra fler anläggningar?	Åtgärdens formulering ses över.
Lokalförvaltningen, Göteborgs Stad	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Kommungemensamma anläggningsändamål: Det krävs vidare bearbetning och utveckling av åtgärderna och för att nå hela vägen fram med en klok och cirkulär masshantering behövs ett verktyg för att möjliggöra en överblick över uttag- och avsättningsmöjligheter för massor, typ av massor, var massorna finns och dess användningsmöjligheter. Undersökning krävs även huruvida kommunen kan ha egna mellanlagringsplatser som kan nyttjas av aktörerna i staden.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Länsstyrelsen, Västra Götaland	Deponi		Har inte lämnat några synpunkter	Ingen åtgärd.
Länsstyrelsen, Västra Götaland	Farligt avfall		Har inte lämnat några synpunkter	Ingen åtgärd.
Länsstyrelsen, Västra Götaland	Masshantering	Åtgärd 1 - Fler anläggningar ger kortare transporter	Behov av fler anläggningar: Länsstyrelsen delar bedömningen att en ändring av översiktsplanen, genom ett tematiskt tillägg, kan vara ett bra sätt att planera för områden och ytor för masshantering. Länsstyrelsen rekommenderar kommunen att lyfta fram detta behov när kommunen snart tar fram sin första planeringsstrategi enligt 3 kap. plan- och bygglagen (2010:900).	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Länsstyrelsen, Västra Götaland	Masshantering	Åtgärd 3 - En regional masshanterings- och materialförsörjningsplan	Expertsamverkan: Länsstyrelsen ser positivt på förslaget att ta fram en regional masshanterings- och materialförsörjningsplan (Åtgärd 3). Arbetet föreslås påbörjas under 2023. Länsstyrelsen har under hösten 2022 påbörjat ett arbete med att ta fram en regional materialförsörjningsplan, som i ett första steg fokuserar på Göteborgsregionen (GR). Länsstyrelsen delar uppfattningen att masshanterings- och materialförsörjningsplaner i stor utsträckning behöver integreras och vill uppmärksamma behovet av samordning och informationsutbyte.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Malmö Stad (VA Syd har svarat för Malmö)	Deponi		Har inte lämnat några synpunkter	Ingen åtgärd.
Malmö Stad (VA Syd har svarat för Malmö)	Farligt avfall		Farligt avfall. VA SYD tycker att det är viktigt att ha ett särskilt mål eller specifik åtgärd om farligt avfall. Det råder en viss okunskap kring hanteringen och sorteringen av farligt avfall och VA SYD tycker att ett uppsatt mål eller åtgärd gör att det belyser vikten av utsortering från restavfallet.	I två av målen i Göteborgs avfallsplan finns farligt avfall med: - Minst 90% av allt inlämnat avfall på återvinningscentraler ska vara rätt sorterat, varav inget farligt avfall i fel fraktion. - Minst 70% av restavfallet ska vara rätt sorterat. Dessutom får inget av innehållet vara farligt avfall.

Malmö Stad (VA Syd har svarat för Malmö)	Masshantering	Allmänna synpunkter	Expertsamverkan: VA SYD tycker att det är en bra strategi att en utredning är gjord och att åtgärderna blir inlyfta i avfallsplanen för att försäkra sig om att de blir genomförda. VA SYD tycker även att det är bra att det finns ett trestadssamarbete kring den här frågan.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Malmö Stad (VA Syd har svarat för Malmö)	Masshantering	Allmänna synpunkter	Tydligt projektledarskap: VA SYD tycker att det är positivt att behovet av sammankallande och ansvariga för målen och åtgärderna lyfts. Det är alltid lättare att få framdrift i arbetet med målen om någon känner ett ägandeskap för dem, även om flera förvaltningar kommer att vara involverade i själva arbetet.	Ingen åtgärd.
Malmö stad Fastighets- och gatukontoret	Masshantering	Allmänna synpunkter	Masshantering, och möjligheten att återbruka en större andel massor, är en högaktuell fråga även för Malmö stad. Vi är därför glada att vi fått ta del av materialet och följer intresserat arbetet i Göteborg. I Kretsloppsplan 2021-2030 för Malmö stad och Burlövs kommun finns följande mål... Vi behöver höja blicken och titta på hur vi kan öka återanvändningen av ännu mer avfall, som bygg- och rivningsavfall och vid anläggning som ballast och schaktmassor.	Ingen åtgärd.
Massoptimering Väst AB	Deponi		Har inte lämnat några synpunkter	Ingen åtgärd.
Massoptimering Väst AB	Farligt avfall		Har inte lämnat några synpunkter	Ingen åtgärd.
Massoptimering Väst AB	Masshantering	Allmänna synpunkter	Massoptimering ser väldigt positivt på att Göteborg Stad vill se en strategi för långsiktig hushållning med berg, grus, schaktmassor, betong och där till liknande material som har låg föroreningshalt. De tre åtgärdsförslagen som föreslås är bra och ambitiösa.	Ingen åtgärd.
Massoptimering Väst AB	Masshantering	Allmänna synpunkter	Tydligt projektledarskap: Massoptimering ser dock att det krävs en hel del av staden för att nå målen i form av omfattande samverkan mellan förvaltningar, kommunala bolag, verksamhetsutövare och myndigheter. Det här är ett arbete som inte enkelt kommer drivas igenom, utan det krävs att nya samordnande tjänster tillsätts.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Massoptimering Väst AB	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Vägledning för beställare: För att uppnå åtgärdsförslagen krävs det även en hel del utbildningsarbete i hela kedjan; allt från maskinförare till personal på upphandling för att nå målen och de krav som ställs på resurshushållning.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Massoptimering Väst AB	Masshantering	Åtgärd 3 - En regional masshanterings- och materialförsörjningsplan	Fokus på planen: Vidare ser Massoptimering att det är mycket positivt att det föreslås att Göteborgs Stad ska medverka till att skapa en materialförsörjnings- och masshanteringsplan för hela regionen genom mellankommunalt samarbete. Idag saknas en sådan plan. Aktörer i branschen har idag problem vid bland annat tillståndsansökningar för deponier då länsstyrelsen menar att det idag finns tillräckligt med anläggningar som tar emot massor och därmed blir det svårt att bevilja nya. Branschen delar inte länsstyrelsen bedömning och här kan en <u>materialförsörjnings- och masshanteringsplan hjälpa till att skapa samsyn.</u>	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Miljö- och klimatnämnden, Göteborgs Stad	Deponi		Miljöförvaltningen delar uppfattningen att inga ytterligare mål eller åtgärder behöver beaktas för farligt avfall eller deponi men däremot för masshantering.	Ingen åtgärd.
Miljö- och klimatnämnden, Göteborgs Stad	Farligt avfall		Miljöförvaltningen delar uppfattningen att inga ytterligare mål eller åtgärder behöver beaktas för farligt avfall eller deponi men däremot för masshantering.	Ingen åtgärd.
Miljö- och klimatnämnden, Göteborgs Stad	Masshantering	Allmänna synpunkter	Tydliga mål: Miljöförvaltningen delar förslaget att mål och åtgärder ska fastställas för detta område. Den potentiella nyttan som kan beräknas talar för att mål och åtgärder för masshantering ska föras in som tillägg till stadens avfallsplan. Det finns också ett uttalat intresse från stadens berörda förvaltningar och bolag, samt privata masshanteringsaktörer och <u>Länsstyrelsen för att införa mål och åtgärder i avfallsplanen.</u>	Ingen åtgärd.
Miljö- och klimatnämnden, Göteborgs Stad	Masshantering	Åtgärd 1 - Fler anläggningar ger kortare transporter	Vägledning för anläggningar: Förvaltningen bedömer att det finns en risk att nya anläggningar för masshantering kan orsaka störningar för närboende. Kortare transportavstånd kan å andra sidan möjliggöra en snabbare omställning till exempelvis eldrivna arbetsmaskiner och lastbilar. Det minskar i sin tur störningarna något för omgivningen.	Risken tas med i tjänsteutlåtandet och i fortsatt arbete.

Miljö- och klimatanmänden, Göteborgs Stad	Masshantering	Åtgärd 1 - Fler anläggningar ger kortare transporter	Fler anläggningar behövs: I den utredning av masshanteringsmål och åtgärder som Kretslopp och vattennämnden tagit fram framgår att det går att minska klimatpåverkan från masshanteringen med 30 procent. Denna minskning överensstämmer väl med målsättningen att minska miljöpåverkan från transporter, som beskrivs i Göteborgs Stads miljö-och klimatprogram 2021-2030.	Ingen åtgärd.
Miljö- och klimatanmänden, Göteborgs Stad	Masshantering	Åtgärd 1 - Fler anläggningar ger kortare transporter	Behov av miljörisksbedömningar: Ur miljöförvaltningens perspektiv bedömer vi att det kan uppkomma behov av ökade tillsynssatser när anläggningar för masshantering tillkommer. I och med att de bästa platserna redan används finns risk för att tillkommande platser medför störningar för omgivningen och medföljande klagomålshantering hos oss. Sammantaget förväntas tillsynsbehovet ökas med 0,3 – 0,4 årsarbetskrafter där initialt 0,1 årsarbetskrafter måste finansieras med kommunbidrag.	Informationen tas med i tjänsteutlåtandet.
Miljö- och klimatanmänden, Göteborgs Stad	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Expertsamverkan: Förvaltningen anser att det föreslagna delmålet med förbättrade vägledningar är en delösning. Det är också viktigt att bygga upp kunskapsnivån hos olika aktörer om masshantering och förorenade massor, samt etablera en väl en fungerande samverkan mellan olika aktörer.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Miljö- och klimatanmänden, Göteborgs Stad	Masshantering	Åtgärd 3 - En regional masshanterings- och materialförsörjningsplan	Fokus på planen: Förvaltningen ser mycket positivt på upprättandet av en regional masshanterings- och materialförsörjningsplan, då den förväntas öka förutsättningarna för en långsiktigt hållbar hantering av massor inom regionen.	Ingen åtgärd.
Naturvårdsverket	Deponi		Avstår från att lämna synpunkter	Ingen åtgärd.
Naturvårdsverket	Farligt avfall		Avstår från att lämna synpunkter	Ingen åtgärd.
Naturvårdsverket	Masshantering	Allmänna synpunkter	Verksamhetsutövarna har ansvar för riskbedömning: Grundläggande kunskap om massors innehåll och egenskaper ofta saknas vilket bidrar till bland annat fördröjningar i anmälningsprocessen och osäkerheter i bedömningen av risker. Naturvårdsverket vill även särskilt framhålla verksamhetsutövarns ansvar att, enligt kunskapskravet i 2 kap. 2 § miljöbalken, skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet.	Besvarande: Naturvårdsverket anser att verksamhetsutövarnas kunskap brister, men det är deras ansvar att bedömma miljörisken.
Naturvårdsverket	Masshantering	Åtgärd 1 - Fler anläggningar ger kortare transporter	Kommunen ansvarar för fler anläggningar: Naturvårdsverket ser positivt på kommunens ambition att aktivt arbeta med att förbättra kommunens avfallshantering, inklusive hanteringen av massor genom att exempelvis i översiktsplanering eller i kommunala detaljplaner, alltid när behov kan förutses, identifiera var inom den expansiva delen av kommunen som det skulle kunna vara lämpligt att placera verksamheter som hanterar massor från bygg- och anläggningsverksamhet. Detta gäller massor som utgör avfall, såväl som icke-avfall.	Besvarande: Naturvårdsverket stödjer förslaget att kommunen har ansvar för att fler platser för återvinning ska etableras.
Naturvårdsverket	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Naturvårdsverket kommer att skapa miljörisksmodell för återvinning: Naturvårdsverket vill i detta sammanhang tydliggöra att vi i dagsläget inte sanktionerat en användning av beräkningsverktyget för förorenade områden vilken är framtagen år 2009 och till viss del reviderad 2016, för återvinning av avfall i anläggningsändamål... För att bedöma riskerna vid återvinning har Naturvårdsverket bland annat funnit det nödvändigt att utarbeta en anpassad metodik, vilken bland annat tar större hänsyn till att egenskaperna hos jord- och schaktmassor från bygg- och anläggningsverksamhet varierar mer, exempelvis avseende dess lakbarhet... Det pågår för närvarande ett omfattande arbete med att ta fram mer och utveckla och komplettera befintlig tillsynsvägledning för riskbedömning vid masshantering och användning av massor för anläggningsändamål. Första delen för detta planeras att remitteras under 2023.	Vägledning för miljörisksbedömning: Naturvårdsverket menar att miljörisksmodell för återvinning saknas och att KM-modellen kan inte användas rakt av för bedömning om lämpligheten av återvinning av ett material på en viss plats. Ny vägledning kommer under 2023. Förslaget från Göteborg avr att man kunde utveckla en miljörisksmodell byggd på Naturvårdsverkets KM-modell, inte använda den rakt av. Men om Naturvårdsverket har för avsikt att skapa en miljörisksmodell för återvinning så är det klokt att man avvaktar med att arbeta med denna fråga.

Naturvårdsverket	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Naturvårdsverket hjälper gärna till: I enlighet med miljötillsynsförordningen (2011:2013) är Naturvårdsverket tillsynsvägledande myndighet inom området. I de delar där förslagen handlar om att ta fram vägledning så anser Naturvårdsverket att kommunen i första hand bör söka stöd i den vägledning som finns samt samverka med andra tillsynsvägledande myndigheter så som länsstyrelsen, Naturvårdsverket eller andra expertmyndigheter...	Besvarande: Naturvårdsverket hjälper gärna till att utveckla vägledningar.
Naturvårdsverket	Masshantering	Åtgärd 3 - En regional masshanterings- och materialförsörjningsplan	Masshanteringsplan viktig: I denna vägledning lyfter Naturvårdsverket masshanteringsplanering (motsvarande materialförsörjningsplanering) som ett möjligt strategiskt verktyg för att bedöma om det finns en s.k. säkerställd avsättning för de massor som uppkommer, dvs att det är säkerställt att massorna kommer att användas vidare i projekt där behovet av dem finns. Denna bedömning, tillsammans med en bedömning av om att massorna är lämpliga för planerad användning, kan enligt Naturvårdsverket användas som grund för att fortsatt hantera massorna som en produkt och inte ett avfall.	En regional masshanterings- och materialförsörjningsplan: En regional masshanterings- och materialförsörjningsplan kan göra avfallsklassade överskott till icke-avfall.
NCC AB	Deponi		Har inte lämnat några synpunkter	Ingen åtgärd.
NCC AB	Farligt avfall		Har inte lämnat några synpunkter	Ingen åtgärd.
NCC AB	Masshantering	Allmänna synpunkter	Expertsamverkan: NCC ser positivt på att kommunen arbetar aktivt med att öka återvinningen och möjliggöra ett mer hållbart samhällsbyggande. Det är viktigt att kommunen tar en aktiv roll i frågan om materialförsörjning och masshantering vilket skapar bättre förutsättningar för ett ökat samförstånd mellan alla inblandade parter. NCC ser sig gärna vara med i arbetsgrupp för samverkan till en förbättrad vägledning samt vara referens till fortsatt arbete med mass- och materialförsörjningshanteringsplan.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
NCC AB	Masshantering	Allmänna synpunkter	Fokus på marknaden: I det fortsatta arbetet med vidareutveckling och genomförande av planen behöver fler aktörer involveras och planen behöver bli mer balanserad avseende hantering av olika samhällsintressen. Det är även mycket viktigt att materialförsörjning och masshantering bedrivs utifrån en konkurrensutsatt öppen marknad... De åtgärder Göteborgs stad kommit fram till skiljer mycket litet mot övriga städer/regioners åtgärder/förslag till styrning och NCC ser positiv på dessa förslag.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
NCC AB	Masshantering	Åtgärd 1 - Fler anläggningar ger kortare transporter	Fler anläggningar behövs: NCC ser positivt på att Göteborgs stad tydligt ser behovet av att identifiera viktiga mottagningsytor för schaktmassor för återanvändning/återvinning i den kommunala fysiska planeringen.	Ingen åtgärd.
NCC AB	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Vägledning för beställare: NCC ser därför att det måste in en skrivelse till planen där det uppmanas till ett branschlyft i det administrativa arbetet med spårning av data för massorna. NCC ser att genom att ha digital kontroll över data kan en av svårigheterna, tillit mellan myndigheter och privata aktörer, öka. Transparent data för de inblandade parterna och kontroll över inte bara massornas ursprung utan även över transport och förflyttning i realtid ger förtroende samt möjlighet till snabbare handläggning. Vilket är en av stötestenarna för den privata sektorn.	Vägledning för beställare: Skapa en sjunde vägledning om planering och upphandling av schaktning och bortforsling samt inköp av lämpliga produkter där forskning och erfarenheter ger vägledning till beställare och byggherrar. Här ingår också behovet av en digitalisering av hanteringen genom hela kedjan.
NCC AB	Masshantering	Åtgärd 3 - En regional masshanterings- och materialförsörjningsplan	Länsstyrelsens roll: Länsstyrelsens roll är viktig då man kan hjälpa eller stödja för nya täkter. Det avser framför allt hur man vägleder runt olika riksintressen och andra skyddsvärda områden. Se exempel från Regions Skånes materialförsörjningsplan där Länsstyrelsens vägledning riskerar att leda till kraftigt ökade transporter. Det är viktigt att involvera Länsstyrelsen och närliggande kommuner i dialogen med fokus på att hitta lösningar för samexistens.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Park- och naturförvaltningen, Göteborgs Stad	Deponi		Mål för deponier behövs inte.	Ingen åtgärd.
Park- och naturförvaltningen, Göteborgs Stad	Farligt avfall		Mål för farligt avfall behövs inte	Ingen åtgärd.

Park- och naturförvaltningen, Göteborgs Stad	Masshantering	Allmänna synpunkter	Språkligt: Masshanterings-entreprenörer, bör istället benämnas som bygg och anläggningsentreprenörer som hanterar massor.	Språkligt: Masshanterings-entreprenörer, bör istället benämnas som bygg och anläggningsentreprenörer som hanterar massor.
Park- och naturförvaltningen, Göteborgs Stad	Masshantering	Mål 1 - 100% ska återvinnas 2030	Miljöriskbedömning behövs: Risk finns att målen är för högt satta. Oklart vad användbara massor är utifrån perspektivet med risker för att sprida till exempel invasiva arter och svamp (phytophthora) som angriper träd. Behövs tas fram en beskrivning av risker vid flytt av massor och verktyg/metod för att upptäcka och sanera vid behov. Risken finns även i dagens hanteringen.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Park- och naturförvaltningen, Göteborgs Stad	Masshantering	Åtgärd 3 - En regional masshanterings- och materialförsörjningsplan	Vägledning för beställare: Förvaltningen anser att regional samordning är viktig. Ett verktyg som samlar alla aktörer i regionen. Finns verktyg idag för samordning av massor på marknaden. Projektplanering behöver läggas in för att planera i tid och synkas.	Vägledning för beställare: Skapa en sjunde vägledning om planering och upphandling av schaktning och bortforsling samt inköp av lämpliga produkter där forskning och erfarenheter ger vägledning till beställare och byggherrar. Här ingår också behovet av en digitalisering av hanteringen genom hela kedjan.
PEAB anläggning AB	Deponi		Vi håller med om bedömningen som är gjord gällande mål för FA och deponi.	Ingen åtgärd.
PEAB anläggning AB	Farligt avfall		Vi håller med om bedömningen som är gjord gällande mål för FA och deponi.	Ingen åtgärd.
PEAB anläggning AB	Masshantering	Allmänna synpunkter	Fördelen med tydliga beslut från KF är att frågan får hög status vilket ger en positiv kraft i omställningen. PEAB Anläggning AB ställer sig positivt till förslaget.	Ingen åtgärd.
PEAB anläggning AB	Masshantering	Kommer åtgärderna att räcka?	Vi bedömer inte föreslagna åtgärder som tillräckliga för att nå målen.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
PEAB anläggning AB	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Krav på resultat: Vi har resurser på plats för att delta i de nätverksgrupper som föreslås och i framtagandet av masshanteringsplanen. Det är dock viktigt för oss att våra insatser ger ett resultat som går att omsätta i vår affärsmodell. Detta kan ske genom att våra diskussioner leder fram till konkreta åtgärder som är anpassade för alla aktörer i kedjan.	Krav på resultat: Genom att involvera alla aktörer i värdekedjan från början; beställare-verksamhetsutövare-tillsyn ska de vägledningar vi tar fram vara användbara och accepterade från början. Även om vi fastställer principerna för hur vi bedömer ett material så krävs fortfarande ett myndighetsbeslut i många fall och det förändras inte. Förhoppningsvis så har vi god kunskap vilket beslut som kommer fattas om vi använder en gemensam grund för bedömningar.
PEAB anläggning AB	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Miljöriskbedömning behövs: Vi saknar åtgärder som ger starka incitament för att inte transportera bort massorna för långt. Åtgärderna som föreslås i avfallsplanen är inte tillräckligt konkreta. Det är en bra början med nätverk och framställning av plan, men det behövs även aktiva åtgärder som t ex "x antal pilotförsök" eller möjliggörande för dispens från provtagningskrav gällande material som går att återanvända (t ex rivningsbetong eller massor), justering av tekniska krav, ekonomiska incitament etc.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
PEAB anläggning AB	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Miljöriskbedömning behövs: Ansvarsfrågan måste förtydligas (t ex vem beslutar att det är ok att använda ett rivningsmaterial på ett nytt sätt?)	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Renova AB	Deponi		Mål för deponier behövs inte.	Ingen åtgärd.
Renova AB	Farligt avfall		Mål för farligt avfall behövs inte	Ingen åtgärd.
Renova AB	Masshantering	Allmänna synpunkter	Expertsamverkan: Det är utmärkt att förslagen har berett i en bred gruppering och Renova har getts möjligheter att påverka förslagen. Renova finner förslagen mycket viktiga och menar att det är angeläget att styra upp hanteringen av massor för att minska antalet transporter och skapa en mer effektiv och hållbar materialhantering.	Ingen åtgärd.
Renova AB	Masshantering	Allmänna synpunkter	Renova menar att åtgärderna är viktiga och syftar till att öka tillgängligheten till återvinningsanläggningar, bättre vägledningar och framtagning av masshanterings- och materialförsörjningsplaner.	Ingen åtgärd.
Renova AB	Masshantering	Allmänna synpunkter	Fokus på produkten: Rapporten "Mål och åtgärder avseende masshantering för Göteborgs Stad" tar förtjänstfullt upp de många nyttor som kan uppnås genom att samhället tar ett större ansvar för att masshanteringen så att den i mindre grad styrs av ett kvittblivningsintresse.	Ingen åtgärd.

Renova AB	Masshantering	Kommer åtgärderna att räcka?	Fokus på vägledningarna: Målen kommer i sig sannolikt inte att räcka utan det behövs tydliga materialförsörjningsplaner kompletterat med bra vägledningar och naturligtvis praktiska och ekonomiska förutsättningar. Ytterst kommer lagringsmöjligheter och behov av massor tillsammans med alternativpriset för deponering styra i vilken utsträckning massorna kommer till användning.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Renova AB	Masshantering	Mål 1 - 100% ska återvinnas 2030	Konkreta mål: Mål om att överskottsmassor av tillräcklig kvalitet ska återanvändas behövs trots att det är givet av avfallshierarkin ett mål som siktar mot cirkulär hantering. Målet om ballastmaterial har ett tydligt fokus på att öka återvinningen och användningen av dessa. Målen ligger i linje med och stödjer det arbete branschen driver i frågan.	Ingen åtgärd.
Renova AB	Masshantering	Mål 2 - 50% återvunnet av försäljningen	Konkreta mål: Målet om att 50% av anskaffat ballastmaterial ska vara återvunnet är viktigt då det pekar ut inköpsens betydelse. Finns det ingen efterfrågan kommer målen inte att infrias. Att inköpen av återvunnet ska nå 50% på så kort tid är optimistiskt men målets viktigaste funktion är att sända en tydlig signal om att en riktighetsförändring är nödvändig.	Ingen åtgärd.
Renova AB	Masshantering	Åtgärd 1 - Fler anläggningar ger kortare transporter	Tydlig projektstyrning: Det är också viktigt att byggherrar tar tidiga kontakter. Kanske skulle det vara bra med en masskoordinatör som i Helsingfors?	Tydlig projektstyrning: Det finns utpekade sammankallande part, Exploateringsnämnden, för de tre åtgärderna: Åtgärd 1 om fler anläggningar, Åtgärd 2 om samverkan för vägledning, Åtgärd 3 om regional masshanterings- och materialförsörjningsplan. Till styrgruppen för åtgärd 2 knyts ett brett nätverk av experter från företag, andra kommuner och myndigheter.
Renova AB	Masshantering	Åtgärd 1 - Fler anläggningar ger kortare transporter	Behovet av fler anläggningar: Renova kan tänka sig att driva ett mer centralt lokaliserat masslogistikcenter för stadens överskottsmassor. Vi har både kompetens och vana att testa och bedöma massor samt personal är förtrogna med logistik och massshantering... Renova är också i startgroparna att börja utreda möjligheterna till etablering av en jordvättanläggning.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Renova AB	Masshantering	Åtgärd 1 - Fler anläggningar ger kortare transporter	Behovet av fler anläggningar: Att till skapa nya ytor för masshantering är eftersträvarvärt och viktigt men inte enkelt. I avfallsplanen finns redan ett mål i avfallsplanen (11) om att stadsplanering ska ta in behovet av anläggningar. Förslaget om fler platser för massshantering ligger klart i linje med målet.	Ingen åtgärd.
Renova AB	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Lera: Ett specifikt problem för Göteborgsområdet är den stora förekomsten av tunga leror. Det är idag svårt att hitta användningsområden för dessa. Det kan leda till en något långsammare utveckling av återanvändning och återvinning här än i andra storstadsområden... Älvdalarna rymmer stora mängder tunga leror som inte efterfrågas av marknaden samtidigt som tillgång till brytbart berg är god... Det blir därför viktigt att i tidigt skede ta reda på vad som kan återvinnas samt schakta selektivt.	Kommungemensamma anläggningsändamål: Bra förslag. Vi skulle kunna inkludera en strategi för leror i vägledningen om kommungemensamma anläggningsändamål. Styrgruppen kommer att prioritera och välja vilka vägledning som vi ska utveckla.
Renova AB	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Vägledning för beställare: Ytterst drivs frågan av byggande och inköp. Inköpare styrs i hög grad av tekniska handböcker och standarder. Det är viktigt att dess känner av ett tryck och en vilja att testa återvunna material... Att samla goda exempel och göra dem tillgängliga är en viktig del i arbetet... Bättre vägledning är viktigt och något som efterfrågas av många. Det är bra om bred kompetens kan samlas för att det arbetet ska ge resultat. I vägledningsarbetet kan det vara lämpligt att ha viss kunskap om de standarder för produkter som finns... En fråga som är viktig är Göteborgs stads egen tekniska handbok. Det vore bra om den anpassades för att tydligare ta höjd för återanvändning och återvunna material.	Vägledning för beställare: Skapa en sjunde vägledning om planering och upphandling av schaktning och bortforsling samt inköp av lämpliga produkter där forskning och erfarenheter ger vägledning till beställare och byggherrar. Här ingår också behovet av en digitalisering av hanteringen genom hela kedjan.
Renova AB	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Vägledning för beställare: En åtgärd som inte tas upp särskilt i rapporten är att redan i projekteringsfasen arbeta med att minska objektets negativa klimatpåverkan genom aktiva val och klimatberäkningar. Det borde vara viktigt för hållbarheten i byggprojekten att kunna kalkylera kring transport av överskottsmaterial samt produktion och transport av ballastmaterial. Kan man projektera för att mängden överskottsmaterial kan begränsas? Hur kan upphandlingar utvecklas så att det som regel ska prövas om återvunnet material beaktas i första hand.	Vägledning för beställare: Skapa en sjunde vägledning om planering och upphandling av schaktning och bortforsling samt inköp av lämpliga produkter där forskning och erfarenheter ger vägledning till beställare och byggherrar. Här ingår också behovet av en digitalisering av hanteringen genom hela kedjan.

Renova AB	Masshantering	Åtgärd 3 - En regional masshanterings- och materialförsörjningsplan	Kommungemensamma anläggningsändamål: Det har länge pratats om att Göteborg ska bli större och ha 750 000 invånare 2035. Det är därför hög tid att fundera över vilka områden som kan behöva ett bättre klimatskydd, till exempel Frihamnsområdet med flera. Om den här typen av åtgärder för klimatanpassning planerass i god tid underlättas möjligheten att nyttiggöra massor.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
SBMI, Sveriges Bergmaterialindustri	Deponi		Har inte lämnat några synpunkter	Ingen åtgärd.
SBMI, Sveriges Bergmaterialindustri	Farligt avfall		Har inte lämnat några synpunkter	Ingen åtgärd.
SBMI, Sveriges Bergmaterialindustri	Masshantering	Allmänna synpunkter	Mätning av måluppfyllelse: Den rapportering som förväntas av entreprenören gällande återanvändning och återvinning blir omfattande jämfört med dagens uppföljning. Idag finns inga krav på rapportering av schaktmassor motsvarande t.ex. Klimatdeklaration (krav på rapportering av resursanvändning), och det omfattas sällan av företags egna uppföljning då uppkomsten av schaktmassor och hur dessa får hanteras ofta ligger utanför deras rådighet.	Besvarande: Detta är en vanligt förekommande missförstånd. Måluppfyllelse bör inte mätas genom att fråga alla aktörer utan det räcker med att man undersöker ett rimligt antal verksamheter för att få en rimligt riktig uppskattning. Att be att alla aktörer ska rapportera in och ge statistik är dyrt och en sämre statistik modell jämfört med att mäta ett antal verksamheter på ett mer kontrollerat sätt.
SBMI, Sveriges Bergmaterialindustri	Masshantering	Allmänna synpunkter	Tydlig projektstyrning: SBMI vill betona att det är väldigt viktigt att en plan har en tydlig ägare samt en organisation hos denna ägare för att planera och följa upp åtgärder. Runt en sådan organisation kan olika nätverk skapas med intressenter som kan bidra i arbetet på olika sätt. Att utse en arbetsgrupp eller motsvarande med ett löpande uppdrag att följa upp och vidareutveckla planen är en förutsättning för nå effektmålen.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
SBMI, Sveriges Bergmaterialindustri	Masshantering	Mål 1 - 100% ska återvinnas 2030	Konkreta mål: Bra med konkreta mål och åtgärder. De övergripande målen tror vi är bra då de är mätbara och tydliga "effektmål", d.v.s. de fokuserar på VAD som skall uppnås snarare än att fokusera på HUR (det lämnas ofta med fördel öppet så nya, innovativa lösningar kan fångas upp). En synpunkt är dock att det kan vara bra att definiera vissa begrepp som Återvinning (är det materialåtervinning eller inkluderas även annan återvinning) samt återanvända/återvunna material (är de endast material som är 100% återvunnet som får räknas med eller är det även material med t.ex. 50% återvunnet som inblandning, etc). Syftet med att definiera detta skulle vara att undvika dessa diskussioner senare i processen när nyckeltal skall börja rapporteras på riktigt.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
SBMI, Sveriges Bergmaterialindustri	Masshantering	Mål 2 - 50% återvunnet av försäljningen	Kvotplikt är olämpligt: Av de tre planer som skickats på remiss är Göteborg den som uttrycker de tydligaste kvantitativa målen kring samhällets cirkulära hantering av material. SBMI är generellt kritiska till förslag som innebär alltför stora marknadsingrepp som t ex. en generell kvotplikt för återanvända återvunna material. Som målet uttrycks i Göteborgs plan som tydligt omfattar kommunala uppköpare upplevs som mer positivt, och kan med rätt åtgärder bidra till att öka efterfrågan på cirkulära produkter. Dessutom är målet satt i en region utifrån regionala förutsättningar.	Besvarande: Kvotplikt (man fastställer att en viss andel ska köpas in på ett viss sätt) är oftast ett olämpligt verktyg för att skapa en resurseffektiv omställning av en verksamhet på en marknad. För att kvotplikt ska fungera effektivt måste man känna till den ekonomiska och miljömässiga kostnaden av alla tänkbara leverantörer och beställare på marknaden. Genom generella styrmedel så sänker vi priset på omställningen och ger de mest lämpliga verksamhetsutövarna bästa möjliga förutsättningar att växa. Exempel på generella styrmedel är nationell/europeisk skatt/utsläppshandel men på nationell/kommunal nivå kan vi underlätta för återvinning, öka konkurrensen, kortare transporter, mindre schaktning etc.
SBMI, Sveriges Bergmaterialindustri	Masshantering	Mål 2 - 50% återvunnet av försäljningen	Nivån om 50% av inköpt ballastmaterial ska utgöras av återanvända återvunna material 2030 är mycket offensivt satt, och om det alls är möjligt att uppnå denna nivå krävs krafttag i alla led. Det krävs förbättrad tillämpning av regelverk, det krävs nya miljötillstånd för lagring och bearbetning, och det krävs en utveckling av krav i upphandling.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.

SBMI, Sveriges Bergmaterialindustri	Masshantering	Åtgärd 1 - Fler anläggningar ger kortare transporter	SBMI ser positivt på att Göteborgs stad tydligt identifierat behovet av att identifiera viktiga mottagningsytor för schaktmassor för återanvändning / återvinning i den kommunala fysiska planeringen. Behov av en fungerande marknad: SBMI vill betona vikten av att terminaler för lagring och bearbetning av material etableras och drivs på en fri och konkurrensutsatt marknad. För att möjliggöra en bred omställning i branschen till ett resurseffektivt och cirkulärt samhällsbyggande behöver förutsättningarna för de aktörer som bidrar i detta vara tydliga, robusta och rättssäkra. Om det offentliga i alltför stor utsträckning i egen regi etablerar ytor och anläggningar finns risk för utslagning av de privata aktörer som vill bidra till det cirkulära samhällsbyggandet. Det ska vara lönsamt att driva seriösa, resurseffektiva verksamheter som bidrar till framtidens cirkulära samhällsbyggande. Det är viktigt att planens genomförande hamnar på "rätt nivå" i värdekedjan, och inte leder till centralisering och detalistyrning.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
SBMI, Sveriges Bergmaterialindustri	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Länsstyrelsens roll: Länsstyrelsens roll är viktig då man kan hjälpa eller stödja. Det avser framför allt hur man vägleder runt olika riksintressen och andra skyddsvärda områden. Se exempel från Regions Skånes materialförsörjningsplan där Länsstyrelsens vägledning riskerar att leda till kraftigt ökade transporter. Det är viktigt att involvera Länsstyrelsen i dialogen med fokus på att hitta lösningar för samexistens... Samexistensfrågan lyfts upp under behovet av en materialförsörjningsplan, vilket är mycket bra! Materialförsörjningen kommer att behöva stå på två ben; primärproduktion i tåkt och återvinning.	Besvarande: Möjligheten och begränsningen av samexistens kommer att inkluderas både i arbetet med vägledningarna "3. Förbättrad vägledning för etablering och drift av anläggningar" och "5. Förbättrad vägledning för anmälan, etablering och drift av mobila krossar/harpar/bearbetning." samt i arbetet med "Åtgärd 1. Fler anläggningar ger kortare transporter" och "Åtgärd 3. En regional masshanterings- och materialförsörjningsplan". Länsstyrelsen och miljöförvaltningen är givna deltagare tillsammans med kommunförvaltningarna och verksamhetsutövarna.
SBMI, Sveriges Bergmaterialindustri	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Vägledning för beställare: SBMI vill gärna se förslag på hur man i anbudsfasen kan ställa krav på användning av digitala verktyg som ökar spårbarheten genom affärsleden... SBMI anser att planen bör kompletteras med förslag på hur branschen tillsammans med myndigheter kan åstadkomma en transparent och relevant uppföljning, spårbarhet och mätning av data för massorna.	Vägledning för beställare: Skapa en sjunde vägledning om planering och upphandling av schaktning och bortforsling samt inköp av lämpliga produkter där forskning och erfarenheter ger vägledning till beställare och byggherrar. Här ingår också behovet av en digitalisering av hanteringen genom hela kedjan.
SBMI, Sveriges Bergmaterialindustri	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Anläggningsändamål: En konkret åtgärd som kan minska slöseriet av högvärdigt material och öka cirkulariteten är att öka acceptansen för att avfall nyttjas för anläggningsändamål och efterbehandling av tåkt.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
SBMI, Sveriges Bergmaterialindustri	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Expertsamverkan: Att belysa behovet av mer praktisk vägledning för att komplettera den mer generella som tillhandahålls av Naturvårdsverket är bra. SBMI önskar en bred samverkan inom branschen med involvering av stora beställare och relevanta myndigheter i framtagande, förvaltning och vidareutveckling av olika praktiska vägledningar och metoder.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
SBMI, Sveriges Bergmaterialindustri	Masshantering	Åtgärd 3 - En regional masshanterings- och materialförsörjningsplan	Samverkan för en materialförsörjningsplan: Planerna behöver tas fram i bred samverkan mellan olika aktörer i samhället, och de bör ges en tydlig roll utifrån ett helhetsperspektiv. Om planerna tillkommer för att lösa ett specifikt problem i ett enskilt sammanhang riskerar de att bli en partsinlaga som saknar den objektiva faktagrund som SBMI ser som en essentiell förutsättning för att planerna ska fylla en viktig och tydlig funktion i samhället.... SBMI vill INTE se ett alltför detaljerat styrdokument som begränsar konkurrensen och stör marknadens funktion.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
SBMI, Sveriges Bergmaterialindustri	Masshantering	Åtgärd 3 - En regional masshanterings- och materialförsörjningsplan	Produkterna i centrum: Den cirkulära ekonomin måste ta avstamp hos producenten, inte i avfallshanteringen. Det är producenten som kan ställa om affärsmodellen till att t.ex erbjuda funktionstjänster, delningstjänster och uthyrning som ökar nyttjandegraden på producerade varor (så färre behöver tillverkas). Det är producenten som kan designa produkter för cirkulation. Det är producenter som kan äga retursystem etc för att skapa closed loops. Sverige konsumerar årligen nästan 100 miljoner ton ballastprodukter... Blicken bör därför riktas uppströms när ett överskottsmaterial uppstår; Vem i leverantörskedjan skulle kunna använda detta som råvara för att skapa värde genom att erbjuda cirkulära produkter!?	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Skanska	Deponi		Det finns därutöver ekonomiska fördelar i form av minskade mottagningskostnader för farligt avfall med mål för farligt avfall och deponi.	Ingen åtgärd.

Skanska	Farligt avfall		Ja, Skanska anser att det kan vara värdefullt att ha ett uttalat mål om bearbetning och/eller sortering för att minska mängder farligt avfall som hanteras i anläggningsarbete. I större anläggningsprojekt kan det genom mekanisk "grov" sortering med t.ex. en grävmaskin vara möjligt att minska mängder från en "farligt avfall-klassad schakt" med minst 10% jämfört då massor inte sorteras. Genom ytterligare finare sortering/siktning kan den siffran öka ännu mer. Skanska menar att en målangivelse kan ge beställarsidan incitament, medvetenhet och intresse att skapa möjligheter till detta. Det finns därutöver ekonomiska fördelar i form av minskade mottagningskostnader för farligt avfall med mål för farligt avfall och deponi.	Synpunkten gäller farligt avfall som hanteras i anläggningsarbete medan remissen gällde farligt avfall från hushåll. Synpunkten anses därför inte vara relevant för denna remiss.
Skanska	Masshantering	Allmänna synpunkter	Skanska ser hållbar och cirkulär berg- och masshantering som en viktig pusselbit i ett resurseffektivt och hållbart samhällsbyggande och därför välkomnas detta initiativ till att skapa bättre förutsättningar för ökad recirkulation av berg- och jordmassor samt andra "sekundära massor" genom mål och åtgärder kopplade till den kommunala avfallsplanen. Sammanfattningsvis menar Skanska att det finns goda förutsättningar att uppnå en effektiv och ändamålsenlig mass- och materialhantering i försörjningsområdet kring Göteborg och att en masshanteringsplan kan vara till stor nytta. Det förutsätter dock att masshanteringsplanen dels kopplas till en regional materialförsörjningsplan som redovisar den samlade situationen inom regionen med avseende på behov och tillgång av samhällsbyggnadsmaterial (recirkulerat och nyproducerat) dels att de aspekter som Skanska lyfter fram i detta yttrande beaktas i det fortsatta arbetet med realisering av masshanteringsplanen.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Skanska	Masshantering	Allmänna synpunkter	Avfallsplan: För att inte låta vara osagt kan Skanska därför tycka att det är principiellt fel att ta upp masshantering inom ramen för en avfallsplan istället för en fristående masshanteringsplan eller liknande.	Ingen åtgärd.
Skanska	Masshantering	Kommer åtgärderna att räcka?	Ja, åtgärderna bedöms kunna bidra till att målen nås.	Ingen åtgärd.
Skanska	Masshantering	Mål 1 - 100% ska återvinnas 2030	Målens omfattning: Det finns utmaningar med att följa upp och mäta måluppfyllnad. Vilka incitament ska driva mot måluppfyllnad? Gäller målen endast för Göteborg Stads verksamhet eller för all verksamhet inom Göteborg, dvs. även privata sektorn?	Besvarande: Målet är att all verksamhet inom hela Göteborgs Stad ska uppnå målen i planen och tillsammans med våra grannkommuner ska hela regionen gå mot en mer resurseffektiv materialförsörjning och masshantering.
Skanska	Masshantering	Mål 1 - 100% ska återvinnas 2030	Materialbedömning: Målen är bl.a. direkt beroende av att nödvändiga tillstånd för användning och återvinning finns hos inblandade aktörer i hela försörjningsområdet kring Göteborg. Det förutsätter i sig en effektiv miljöprövning av de verksamheter som hanterar t.ex. berg- och schaktmassor i cirkulation. I arbetet med en effektiv och långsiktigt hållbar försörjning ligger också att i möjligaste mån se s.k. entreprenadberg och schaktmassor samt andra s.k. "sekundära massor" (t.ex.- asfalt och betong) som produkter, inte avfall.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Skanska	Masshantering	Åtgärd 1 - Fler anläggningar ger kortare transporter	Behov av fler anläggningar: Platsbrist inom arbetsområden för projekt samt möjlighet till lagringstid mellan projekt av lämpliga massor att cirkulera är ett stort hinder för att kunna realisera ökad återvinning tillsammans med en tydlig och klar riskbedömning av materialens tekniska och miljömässiga egenskaper... Med andra ord är det mycket viktigt med tydlighet och förutsägbarhet även vad gäller tillgång till platser för material-/masshantering.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.

Skanska	Masshantering	Åtgärd 1 - Fler anläggningar ger kortare transporter	Översiktsplan: Det är dock viktigt att utredningar gällande lämpliga platser för materialterminaler, återvinningsanläggningar och liknande verksamhet sker förutsättningslöst. Utpekandet av lämpliga platser i översiktsplanerna får till exempel inte begränsas till att endast avse kommunal mark. Det måste också vara mycket tydligt att det kan finnas andra lämpliga platser än de som pekats ut i en kommunal översiktsplan för att förhindra inläsningseffekter. När det gäller översiktsplaner är det också viktigt att ta med sig att dessa planer inte är bindande. Vad gällande lämpliga platser kan särskilt nämnas att vällokaliserade täkter i många fall kan utgöra en utmärkt plats för recirkulation av material och att det på dessa platser finns goda möjligheter för positiva synergieffekter mellan masshantering och jungfrulig råvaruförsörjning.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Skanska	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Vägledning för beställare: Vägledning och kompetenshöjande insatser behövs för att öka intresse hos beställare av anläggningsarbeten för att bygga med återvunnet material där möjlighet finns... För att nå målen är det av särskild vikt att stöd ges för att främja cirkulär masshantering vid olika upphandlingar. Att beställare av anläggningsarbeten etc. har rätt verktyg och kompetens för att ställa skarpa krav är nödvändigt för att främja återvinning. Utan dessa krav riskerar den cirkulära masshanteringen att förlora i konkurrenskraft. Stöd och vägledning krävs för att realisera inom beställarsidan så att det är sekundära massor som ska premieras i projekten. Åtgärder behövs kopplat till målen som syftar till att höja kunskaperna hos olika aktörer (projektering-beställare- osv.), såsom utbildningsinsatser och beslut så att målen kan nås... Utöver angivna åtgärder behöver beställare av entreprenader ta ett större och tidigare ansvar i sina planerade projekt för masshanteringslogistiken för att möjliggöra återvinning och återanvändning av massor. T.ex. behöver rätt underlag och kunskap (dokumentation) om massorna finnas i god tid för att entreprenören (såväl producent/tillverkare av cirkulära material som utförare av bygg- och anläggningsprojekt) ska kunna planera en effektiv masshantering. Även förtydligande om beställarens ägandeskap och ansvar för massorna är viktigt.	Vägledning för beställare: Skapa en sjunde vägledning om planering och upphandling av schaktning och bortforsling samt inköp av lämpliga produkter där forskning och erfarenheter ger vägledning till beställare och byggherrar. Här ingår också behovet av en digitalisering av hanteringen genom hela kedjan.
Skanska	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Miljörisikmodell: I dag är det i praktiken förenat med stora svårigheter att använda, återanvända och återvinna massor med halter som överskrider riktvärdena för känslig markanvändning. Och det förekommer även fall där naturligt förhöjda halter av vissa ämnen i jungfruligt material försvårar och har försvårat användandet för bygg- och anläggningsändamål. För att nå en mer resurseffektiv masshantering och minska miljö- och klimatpåverkan, behöver en masshanteringsplan öppna upp för en mer tillåtande syn på användandet av massor med varierande innehåll och halt.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Skanska	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Idag är handläggningstiderna alltför långa vilket försvårar en effektiv samordning av massbalansen mellan de entreprenadarbeten som ger upphov till massor med de arbeten som behöver massor. De samhällsbyggnadsprojekt och entreprenadarbeten som genererar massor hinner i många fall avslutas innan projekt och arbeten med negativ massbalans erhållit nödvändiga beslut.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Skanska	Masshantering	Åtgärd 3 - En regional masshanterings- och materialförsörjningsplan	Expertsamverkan: Skanska ser dock att även privata företag och relevanta branschorganisationer i högre grad behöver involveras i arbetet med masshanteringsplanen. De privata aktörerna och deras branschorganisationer har den kunskap som krävs för att återvinna och återanvända de massor som uppkommer vid olika typer av bygg- och anläggningsprojekt i försörjningsområdet. Vidare har de privata aktörerna nödvändiga och ett bredare kontaktnät inom samtliga nivåer av samhällsbyggnation samt mer styrförmåga över mindre aktörer/projekt vilket i sin tur leder till en snabbare implementering av återvunnet material ut till alla storleksnivåer av bygg- och anläggningsprojekt.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Sveriges Geologiska Undersökning (SGU)	Deponi		Har inte lämnat några synpunkter	Ingen åtgärd.

Sveriges Geologiska Undersökning (SGU)	Farligt avfall		Har inte lämnat några synpunkter	Ingen åtgärd.
Sveriges Geologiska Undersökning (SGU)	Masshantering	Mål 2 - 50% återvunnet av försäljningen	Tydliga mål: SGU anser att rapporten om Mål och åtgärder avseende masshantering för Göteborgs Stad har tagit upp många av de centrala begrepp som är relevanta inom materialförsörjning. Man har tydligt identifierat områdets målsättningar, exempelvis målet om 100 procents återvinning av de användbara överskottsmassorna som uppkommer och att försäljningen av återvunna massor ska uppgå till 50 procent av all ballast vilket är i paritet med de bästa länderna avseende återanvändning i Europa.	Mål 2 - 50% återvunnet: Andra europeiska städer har redan nått detta.
Sveriges Geologiska Undersökning (SGU)	Masshantering	Åtgärd 1 - Fler anläggningar ger kortare transporter	Fler anläggningar behövs: Man lyfter i rapporten behovet av att möjliggöra för fler anläggningar då detta indirekt kan medverka till reducerade transportsträckor och därmed en minskad miljöpåverkan. SGU delar uppfattningen att fler anläggningsplatser ökar effektiviteten av materialförsörjningen i regionen och minskar indirekt miljöpåverkan.	Besvarande: SGU trycker på vikten av fler anläggningar för att minska miljöpåverkan.
Sveriges Geologiska Undersökning (SGU)	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Expertsamverkan: Man lyfter fram samverkan för att uppnå en förbättrad vägledning. Detta är helt i linje med vad SGU anser – för att uppnå en bättre masshantering, för att ta fram nya eller ändra på befintliga vägledningstill gagn för en optimal materialförsörjning. I det här sammanhanget är det även värt att lyfta behovet av relevanta underlag i Göteborgs stad... En kommitté som ska klara av att förstå de framtida byggbehoven, tillgångarna av råvaruresurserna och deras kvaliteter i Göteborgs Stad bör ha god kännedom om geologin. SGU skulle kunna vara en bra samtalspartner i en sådan grupp och medverka i en sådan samverkan.	Tydlig projektstyrning: Det finns utpekad sammankallande part, Exploateringsnämnden, för de tre åtgärderna: Åtgärd 1 om fler anläggningar, Åtgärd 2 om samverkan för vägledning, Åtgärd 3 om regional masshanterings- och materialförsörjningsplan. Till styrgrupppen för åtgärd 2 knyts ett brett nätverk av experter från företag, andra kommuner och myndigheter.
Sveriges Geologiska Undersökning (SGU)	Masshantering	Åtgärd 3 - En regional masshanterings- och materialförsörjningsplan	Fokus på planen: SGU anser att frågan om materialförsörjning är viktig, både ur ett lokalt och ett regionalt perspektiv. Bra förutsättningar för materialförsörjning skapar goda möjligheter för ett framtida byggande inom området. Framtagandet av masshanterings-, masshushållnings- eller materialförsörjningsplaner är ett första viktigt steg för att kunna möta framtidens utmaningar avseende råvaruförsörjningen inom en viss region.	En regional masshanterings- och materialförsörjningsplan: SGU anser att planen är viktig för att försäkra materialförsörjningen.
Sveriges Geologiska Undersökning (SGU)	Masshantering	Åtgärd 3 - En regional masshanterings- och materialförsörjningsplan	Orsaken varför Sverige är sämre: Frågan om materialförsörjningsplanering spänner över olika sakområden där bl.a. annat geologi, transportlogistik och avfallshantering ingår. Ofta kan både företag och myndighet uppfatta dessa och liknande sakområden som för allt för långt ifrån varandra och man anser sig inte behärska alla delområden tillräckligt bra. Detta kan vara en av orsakerna till att utvecklingen inom den här sektorn går relativt långsamt och att återanvändningen indirekt halkat efter i Sverige gentemot vissa andra länder i Europa. I mer återanvändningsdrivna och tätbefolkade länder i Europa har utmaningar kopplade till materialförsörjningen lyfts upp tidigt i byggprocessen och man har arbetat väldigt lösningsfokuserat.	En regional masshanterings- och materialförsörjningsplan: SGU anser att Sverige är sämre eftersom vi i sitter i stuprör och inte haft brist på resurser. Vi har inte varit lösningsfokuserade.
Sveriges Geologiska Undersökning (SGU)	Masshantering	Åtgärd 3 - En regional masshanterings- och materialförsörjningsplan	Långsiktighet: I rapporten anser man vidare att arbete med framtagande av t.ex. vägledning för materialförsörjning kan genomföras inom en arbetsgrupp under en treårsperiod, 2023 till 2025. Att ta fram ny nödvändig kunskap för att kunna fatta beslut avseende den framtida materialförsörjningen kan komma att ta längre tid än tre år. I och med att materialförsörjningsfrågorna gränsar mellan olika områden (geologi, teknik och logistik m.m.) är detta frågor som fortlöpande kan behöva justeras eller ändras. För att säkerställa att man ska kunna hantera avfallsfrågorna, ombesörja att råvaruresurserna räcker för framtiden och att materialförsörjningen möter de samhällsbehov som efterfrågas skulle en samordning om de dagsaktuella och de framtida forsknings- och utvecklingsfrågorna behöva göras – helst på en nationell eller regional nivå. Det är då viktigt att tiden för ett sådant förändrings- och utvecklingsarbete är tillräckligt lång.	Besvarande: Vi behöver mer forskning.
Svevia AB	Deponi		Har inte lämnat några synpunkter	Ingen åtgärd.
Svevia AB	Farligt avfall		Har inte lämnat några synpunkter	Ingen åtgärd.
Svevia AB	Masshantering	Allmänna synpunkter	Svevia ser mycket positivt på att Göteborgs stad vill försöka få till en ökad cirkularitet av material i bygg- och anläggningsprojekt.	Ingen åtgärd.

Svevia AB	Masshantering	Allmänna synpunkter	Mätning av måluppfyllelse: Mätning: Sidan 5. Punkt B andra stycket. Förslag till mätning i stycke två blir inte så exakt att det kommer att vägleda. Här krävs utdrag ur miljörapport eller annat för att få verifierat som duger. Punkt C kommer inte heller att fungera i praktiken, då digitala uppföljningssystem ännu inte är på plats i någon nämnvärd omfattning.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Svevia AB	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Miljöriskmodell behövs: Naturvårdsverket vägledning från 2010 bör inte följas då den inte leder till ökad cirkularitet pga för lågt satta nivåer i riskmodellen dvs MRR värden.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Swerock AB	Deponi		Har inte lämnat några synpunkter	Ingen åtgärd.
Swerock AB	Farligt avfall		Har inte lämnat några synpunkter	Ingen åtgärd.
Swerock AB	Masshantering	Allmänna synpunkter	Vi på Swerock anser att frågan om materialförsörjning och avsättning är viktig ur fler perspektiv och är en av flera aktörer som arbetar med båda delarna på den nordiska marknaden. Vi anser att det är positivt att Göteborg Stad har höga ambitioner vilket denna rapport visar.	Ingen åtgärd.
Swerock AB	Masshantering	Allmänna synpunkter	Expertsamverkan: Ett viktigt instrument för att lyckas hitta cirkulära produkter och pilotprojekt är att Göteborg Stad bjuder in till dialog och samtal på motsvarande sätt som inför denna rapport med flera olika intressenter för att få en god framdrift.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Swerock AB	Masshantering	Åtgärd 1 - Fler anläggningar ger kortare transporter	Vägledning för bearbetning: Vi anser att genom i högre utsträckning arbeta med in-situ sanering kan leda till minskade transporter och ökad återanvändning av material osm kan återanvändas i projektet, dock kan detta vara problematiskt vid projekt osm är centralt placerade, dels pga brist på ytor at lagra och bearbeta material och även pga buller och damm vid bearbetning av material. Här behöver Göteborg Stad ha en helhetssyn då de även har tillsynen kring projekt vilket kan bli motstridiga intressen.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Swerock AB	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Fokus på vägledningarna: Vi anser att en viktig åtgärd för att lyckas med de höga ambitionerna är att Göteborg Stad som beställare efterfrågar återvunna/cirkulära produkter och är villiga att gå i bräsch och leda "pilotprojekt" där olika typer av återvunna/cirkulära produkter används.	Besvarande: Syftet med mål och åtgärder är att underlätta etableringen av fler anläggningar, skapa tydliga vägledningar och en regional masshanteringsplan. Åtgärderna kommer underlätta för beställare, byggare, transportörer, återvinnare och materialproducenter att skapa en fungerande marknad där återvunna/återanvända produkter kan ta sin rättmätiga plats. Genom vetenskapliga miljöriskbedömningar elimineras diskriminering och hinder för cirkulära materialflöden.
Swerock AB	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Fokus på vägledningarna: Vi anser vidare att Göteborg Stad bör göra hållbarhetsbedömningar på de anläggningar som idag har beslut och/eller tillstånd kring de mängder som får hanteras enligt olika verksamhetskoder för lagring, mekanisk bearbetning mm för att inte hämma utvecklingen/framtagande av cirkulära produkter. Initialt kan denna omställning av produktion leda till att det finns mer material lagrat på anläggningar än vad som varit fallet vid bortskaffning då det finns en tröghet i marknaden att anamma nya produkter.	Besvarande: Med tydliga vägledningar för miljöriskbedömning och materialspecifika krav så kommer det att bli betydligt enklare för verksamheter att produktklassa material. Detta kommer förhoppningsvis öka efterfrågan och lagring av produkter kan göras betydligt längre. Generella lättnader för lagring av avfall är svårare juridiskt och nyttan av att lagra lågvärdiga massor är troligen liten.
Swerock AB	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Kommungemensamma anläggningsändamål: Lämpliga pilotprojekt kan vara där produkter används i anläggningsfas för uppförande av byggnad alternativt i anläggningsfas för anläggande av ytor, exempelvis i industrimark och då använda "avfall för anläggningsändamål".	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Tjörns kommun, Samhällsbyggnadsförvaltning	Deponi		Förvaltningen håller med om Kretslopp och vattnes bedömning att inga nya mål behövs för farligt avfall respektive deponi då det finns mål i den beslutade avfallsplanen samt Renovas strategi och målsättning för deponier.	Ingen åtgärd.
Tjörns kommun, Samhällsbyggnadsförvaltning	Farligt avfall		Förvaltningen håller med om Kretslopp och vattnes bedömning att inga nya mål behövs för farligt avfall respektive deponi då det finns mål i den beslutade avfallsplanen samt Renovas strategi och målsättning för deponier.	Ingen åtgärd.

Tjörns kommun, Samhällsbyggnadsförvaltning	Masshantering	Allmänna synpunkter	Expertsamverkan: Förvaltningen bedömer att åtgärder mer än målen skulle kunna komma att ha en positiv påverkan för Tjörns kommun på alla tre dimensioner för hållbar utveckling genom skapandet av en materialförsörjnings- och masshanteringsplan för regionen genom exempelvis återanvändning och återvinning av material, kortare transporter och nya arbetstillfällen.	Ingen åtgärd.
Tjörns kommun, Samhällsbyggnadsförvaltning	Masshantering	Allmänna synpunkter	Sammanfattningsvis kan sägas att förvaltningen ställer sig positiva till Förslag på ytterligare mål och åtgärder till Göteborgs avfallsplan och anser att mål och åtgärder kommer styra mot GR strategi för långsiktig hushållning med berg, grus och sand.	Ingen åtgärd.
Trafikkontoret, Göteborgs Stad	Deponi		Har inte lämnat några synpunkter	Ingen åtgärd.
Trafikkontoret, Göteborgs Stad	Farligt avfall		Har inte lämnat några synpunkter	Ingen åtgärd.
Trafikkontoret, Göteborgs Stad	Masshantering	Åtgärd 1 - Fler anläggningar ger kortare transporter	Det finns ett behov av flera kommunala mottagare av kommunens massor. Masshanteringen bör tas upp i ÖPn.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Trafikkontoret, Göteborgs Stad	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Trafikkontoret är bakbundna när vi är beroende av aktörer vilka Trafikkontoret ej har rådighet över. Det saknas styrmedel som bör vara på plats innan en vägledning tas fram. Anpassade riktvärden: För att målen ska kunna nås är en förutsättning att det finns mer acceptans inom staden att återanvända massor med föroreningsgrad över MRR inom andra projekt. Det bör eftersträvas att få en större acceptans avseende kvarlämnande av förorenade massor på sådana djup där biologisk aktivitet sannolikt inte förekommer. Trafikkontoret efterfrågar storstadsriktvärden som är anpassade efter Göteborg och som accepteras utav Stadens alla förvaltningar.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Älvstranden Utveckling AB	Deponi		Har inte lämnat några synpunkter	Ingen åtgärd.
Älvstranden Utveckling AB	Farligt avfall		Har inte lämnat några synpunkter	Ingen åtgärd.
Älvstranden Utveckling AB	Masshantering	Allmänna synpunkter	Expertsamverkan: Älvstranden Utveckling är i grunden positiva till ett tillägg avseende mål för återvinning av massor till Avfallsplanen 2030. Behovet av en snabb klimatomställning bör även innefatta att staden och regionens aktörer tillsammans utvecklar cirkulära system för masshantering med tydliga målsättningar.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Älvstranden Utveckling AB	Masshantering	Mål 1 - 100% ska återvinnas 2030	Tydliga mål: Älvstranden Utveckling är positiv till målam ambitionen. Dock bör man se formulering som ett rörligt mål i relation till såväl tekniska krav (hanteringsmöjlighet, stabilitet, bärighet etc.) som miljömässiga krav (framför allt föroreningsgrad, men också transportavstånd och hantering som genererar CO2) styr om det går att använda.	Tas hänsyn till i fortsatt arbete.
Älvstranden Utveckling AB	Masshantering	Mål 2 - 50% återvunnet av försäljningen	Vägledning för beställare: Älvstranden Utveckling är positiv till målam ambitionen. Dock bör det då finnas ett etablerat cirkulärt system /materialbör för detta ändamål. För att lyckas i de cirkulära processerna behöver en infrastruktur byggas upp där aktörer i god tid kan avisera tillgång och behov av återvunna ballastmaterial.	Vägledning för beställare: Skapa en sjunde vägledning om planering och upphandling av schaktning och bortforsling samt inköp av lämpliga produkter där forskning och erfarenheter ger vägledning till beställare och byggherrar. Här ingår också behovet av en digitalisering av hanteringen genom hela kedjan.
Älvstranden Utveckling AB	Masshantering	Åtgärd 2 - Förbättrad vägledning genom samverkan	Tydlig projektledning: Älvstranden Utveckling är positiv till åtgärderna. Bolaget tror att det är positivt att en aktör i stadens organisation tar huvudansvaret för att genomdriva åtgärderna. Utifrån vår bedömning utgör Trafiknämnden (alternativt den nya nämnd som genomför stora anläggningsentreprenader i den nya organisationen för stadsutveckling) den tydligaste aktören för att driva på ett genomförande av åtgärderna.	Tydlig projektstyrning: Det finns nu en utpekad sammankallande för målen och åtgärderna: Exploateringsnämnden. Dessutom finns ansvariga förvaltningar och bolag samt externa intressenter angivna.